

PIK BALONEN 1888.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"

виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і субота.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

88 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Всі листи, монети-
варті на ар.

не треба вказувати
"СВОБОДА".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1888.

"СВОБОДА"
"LIBERTY"

the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 88 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союзу -- "СВОБОДА" -- Official organ of Ukrainian National Association.

PIK XXVI. ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. Дж., четвер, 17-го жовтня 1918. Ч. 124. VOL. XXVI. JERSEY CITY, N. J., Thursday, October 17, 1918. No. 124.

ВІДПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА НА ДРУГУ НОТУ НІМЕЧЧИНИ.

Президент дає до пізнання, що переговори є можливі лише з дійсним народним правительством. Гетьман України має віднести ся до президента Вілсона в справі опорожнення зайятих територій. Німецька революційна армія на Україні. - Соціалісти жадають уступлення цісаря

НА ЗАХІДНІМ ФРОНТІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

АМЕРИКАНЦІ ПОЛОНИЛИ ПОВЕРХ 17.000 НІМЦІВ.
З АМЕРИКАНСЬКОЮ АРМІЄЮ КОЛО ВЕРДЕНУ. 14 жовтня. — Урядовий звіт доносить, що американська армія коло Вердена полонила від 26 вересня (то є в протязі останніх трох тижнів) 17.659 Німців.

ПОБІДА АЛІАНТІВ В БЕЛЬГІІ.
Німці втратили 10.000 в полонених і 100 гармат.

ЛОНДОН, 16 жовтня. — Віська аліанти посунули ся шість миль наперед на боєнім фронті у Фландрії (західній частині Бельгії) і взяли приступом місто Туру, 18 миль на північний схід від Іпр.

Німецькі війська будуть припинені опорожнити цілу західну Бельгію і всі бельгійські пристані, щоб уникнути окруженя.

Англіські монітори військи до пристані в Остенді.

В протязі доведеного наступу у Фландрії війська аліантів полонили 10.000 Німців і здобули 100 гармат.

Нові англійські війська зоружують містами Менен, яке є другою важною залізничною станцією на сім боєнім фронті.

В НІМЕЧЧИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

НОВА КРІЗА В НІМЕЦЬКІМ ПРАВИТЕЛЬСТВІ.
Уряд прем'єра має обійняти Шайдеман або Солф.

ЛОНДОН, 14 жовтня. — В Німеччині прийшло до нової кризи в правительстві, як се доносить німці ожежні тут вісти. Соціалісти жадають уступлення нового канцлера, князя Максиміліана.

З достовірних жерел з Голландії доносить, що німецький канцлер князь Максиміліан, уступив. Наслідком його має бути провалюючий соціалістичної більшості, Фіанн Шайдеман, або теперішній секретар здрг. сирам, др. Солф.

Цісар має уступити в користь свого внука.

ЛОНДОН, 14 жовтня. — Вісти з Роттердама доносять про поширення поголоску, що німецький цісар Вільгельм має намір зректися престолом в користь свого внука, князя Вільгельма, найстаршого сина теперішнього наслідника престолом.

Заперечення вістки про уступлення цісаря.

ШПІХ (Швайцарія), 14 жовтня. — Телеграфічна агенція Вольфа з Берліна оглодосила німці урядове заперечення вістки, яка розійшлася ся по цілій Німеччині, що німецький цісар має намір уступити з престолом.

Соціалісти жадають уступлення цісаря і наслідника престолом.

ШПІХ, 15 жовтня. — Соціалістичний конгрес, який відбувається ся в Мюнхені, ставив перед собою питання про відмову від революційної, яка жадає уступлення цісаря і наслідника престолом, як се доносить часопис "Мюнхенер Нахріхтер".

Вільгельм посліднім військовим монархом.

БЕРНО (Швайцарія), 14 жовтня. — (В німці) німецького народу став з можливим днем зближеня, що відповівши ся за теперішню ситуацію спадає на особу цісаря, лише "Ліфтінгер Фольксшафт".

"Ми бачимо у Вільгельмі ІІ останнього німецького військового монарха. Він уступає собі

ВІДПОВІДЬ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА НА ДРУГУ НОТУ НІМЕЧЧИНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

Президент подав точно усяві, які мають попередити заклочене розему оружя і мира.

ВАШІНГТОН, 14 жовтня. — Відповідь президента Вілсона, яку нині передає секретар Ленінг швайцарським пословим, звучить:

"Пане! У відповідь на ноту німецького правительства з дня 12 жовтня, яку ви мені нині передали, маю честь просити вас, щоб ви переслали слідуючу відповідь:

"Шляконтіє приїте теперішнім німецьким правительством і великою більшістю парламенту усяві, поставлених арештантом Злучених Штатів Америки у дог. змові в конгресі Злучених Штатів день 8, сінця 1918 р. і а його слідуючих промовах, оправаде президента, щоб зробиити коротку і просту заяву щодо його рішення супроти нот німецького правительства з 8. і 12 жовтня 1918 р.

"Треба ясно зрозуміти, що процес опорожненя і усяві розему оружя є справою, яку мусять бути полішені під осуд і раду військових дорадників правительства Злучених Штатів і правительств аліантів, і ПРЕЗИДЕНТ ВЖАЄ СВОІМ ОБОВ'ЯЗКОМ СКАЗАТИ, ЩО ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ШТАТІВ НЕ МОЖЕ ДОДАТИ СЯ НА ЩОСЬ ТАКОГО, ЩО НЕ ДАВАЄ ВІН РІШЧЮ ВДОЛЮЛЯЮЧО ЗАВЕРШКИ І ГАРАНТІЇ ЩОДО ПОЛІШЕНЯ ТЕПЕРІШНЮ ВІЙСЬКОВОЮ ПЕРЕВАГО ОРУЖА ЗЛУЧЕНИХ ШТАТІВ І АЛІАНТІВ НА ПОЛІ БОЮ. Він є певний, що може безпечно припустити, що нічого иншого, лише те бажане є гадкою і рішенням правительства аліантів.

"ПРЕЗИДЕНТ ВЖАЄ ТАКОЖ СВОІМ ОБОВ'ЯЗКОМ ДОДАТИ, ЩО АНІ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ШТАТІВ, АНІ СЬОГО ВІН Є ЗОВСІМ ПЕВНИЙ, ПРАВИТЕЛЬСТВА, З КОТРИМИ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ШТАТІВ СТОПЬ У ВОЄННІЙ ЗВ'ЯЗИ, НЕ ЗГОДУЮТЬ СЯ БРАТИ ЦІЛІ РОЗВАГ РОЗЕМ ОРУЖА, ЯК ДОВГО ЗОРУЖЕНІ СИЛИ НІМЕЧЧИНИ БУДУТЬ ПРОДОВЖАТИ БЕЗЗАКОННІ І НЕЛЮДСЬКІ ВІЧНИКИ, ЯКИХ ВОНИ ДОСИ ДОПУСКАЮТЬ СЯ.

"Якраз в хвилю, коли німецьке правительство зближаєть ся до правительства Злучених Штатів з мировими пропозиціями, його півдний лодки заходять ся коло топлена пасажирських кораблів на морі, і то не лише самих кораблів, гає навіть самих лодок, в яких подорожують і завоєвували ратунку. Німецькі армії, будуучи теперішню пору змучені уступити у Фландрії і Франції, допускають ся страшного злочину, яке все було вважане протим порушенням права і практик, прийнятих в цивілізованім веденю війни. Міста і села, коли їх не знищено, обрабовують вони їх з'сього, що в них лише находить ся, а навіть часто з їх мешканців. НЕ МОЖНА НАДІЯТИ СЯ, ЩОБІ ДЕРЖАВИ, ЗЕДИНЕНІ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ, ЗГОДУЮТЬ СЯ НА РОЗЕМ ОРУЖА, ПІДЧАС КОЛИ ПРОДОВЖАЮТЬ СЯ ВІЧНИКИ НЕЛЮДСКОСТІ, РАВНІКІ І ЗНИЩЕННЯ, НА ЩО ЗОВСІМ ОПРАВДАНО ТРЕБА ГЛЯДИТИ З ВІДАВАЖОЮ І БОЛЕМ СЕРЦЯ.

"Якщо ж хочемо, аби виключити можливість якогось непорозуміння, щоб президент дуже горестиво звернув увагу німецького правительства на мову і асний зміст одного з усявів мира, на які німецьке правительство тепер оголосило ся. Воно містить ся в промові президента, виголошеної в Монт Вернон дня Четвертого Дня.

"Вони збачуть: "Знищення всякої самовільної сили воєди, де б вона окремо, тайно і на однію бажане могла заколотити мир в світ; або коли б її тепер се дало ся знищити, що найменше зредуване п до дісної безсильності."

"СИЛА, ЯКА ДОТЕРП КОНТРОЛОВАЛА НІМЕЦЬКУ ДЕРЖАВУ, Є ОДНОЮ З ПОВИШЕ ОПИСАНИХ НІМЕЦЬКІХ ДЕРЖАВІ СТОПЬ ДО ВИБОРУ П'ЯМНИТИ.

"Слова президента, повисше наведені, становлять природно усяві попереджаюче мир, кодо до мира має прийти через акцію зі сторони самого німецького народу. ПРЕЗИДЕНТ ВЖАЄ СВОІМ ОБОВ'ЯЗКОМ СКАЗАТИ, ЩО ЦІЛИЙ ПЕРЕВІГ МИРА, ПІСЛЯ ЙОГО ГАДКІ, БУДЕ ЗАЛЕЖАТИ ВІД РІШЧОСТІ І ВДОЛЮЛЯЮЧОГО ХАРАКТЕРУ ГАРАНТІЇ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ДАНІ В ОСНОВНИХ СПРАВАХ, ВОНО ІНАКШЕ НЕ Є ДОПУСКАЄМЕ, ЯК ЛИШЕ ТЕ, ЩО ПРАВИТЕЛЬСТВО, ЗЕДИНЕНІ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ, МАЛИ БЕЗ НАЙМЕНЬШОГО СУМНІВУ ПЕВНІСТЬ ЩОДО ТОГО, З КИМ ВОНИ МАЮТЬ ДО ДІЛА.

"ПРЕЗИДЕНТ ДАЄ ОКРЕМУ ВІДПОВІДЬ ЦІСАРСЬКОМУ І КОРОЛІВСЬКОМУ ПРАВИТЕЛЬСТВУ АВСТРО-УГОРЩИНИ.

"Прийміть, Пане, поновне запевнене мого високого поважаю

Роберт Ленінг".

СЕНАТОР ЛОДЖ ДОМАГАЄТЬ СЯ БЕЗУСЛІВНОГО ПІДДАВАННЯ НІМЕЧЧИНИ.

ВАШІНГТОН, 14 жовтня. — Сенатор Генри К. Лодж вініс нині в сенаті слідуючу заяву:

"Нехай буде ухвалено, що сенат є того переконання, що не належить вести дальших переговорів з німецьким правительством щодо розему оружя і усявів мира з виником постановленя жадаючя безусловного підданя".

Мобілізація Злучених Штатів відбувається ся дальше правильно.

ВАШІНГТОН, 14 жовтня. — Нині о год. 5-їй пополуудні, скоро лише зота Вілсона до Німеччини була подана до відомо ягелів сенатом президентом Джеймсом Трумпузі, з якою отсю заяву:

"Правительство буде дальше послати що місяця по 250.000 коноівр до Франції та потрібні матеріяли. Під тим зглядом не вступити поки що жадна з цілю, сляго мусять бути дальше ведені."

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

УКРАЇНСЬКІЙ ГЕТЬМАН СУПРОТИ МИРОВОЇ ПРОГРАМИ ПРЕЗИДЕНТА ВІЛСОНА.

Справа жадаю опорожненя зайятих територій загрожує порушення суверенних прав України.

БЕРНО (Швайцарія), 14 жовтня. — В українських кругах ходять чутки, що гетьман України має намір віднести ся телеграфічно до президента Вілсона, щоб звернути його увагу на наслідки щодо України на случай приміненя його програми дотично опорожненя зайятих територій.

Сказано дальше, що український кабінет вважає Україну зайнтою територією і стоїть на становищі, що частина програми президента дотично сєї справи загрожує порушенню її суверенних прав.

НІМЕЦЬКА РЕВОЛЮЦІЙНА АРМІЯ НА УКРАЇНІ.

Німецькі війська в Росії по сторони большевників.

СТОКГОЛЬМ, 14 жовтня. — РЕВОЛЮЦІЯ НА УКРАЇНІ ПОШИРИЛА СЯ ТАКОЖ СЕРЕД НІМЕЦЬКОГО ВІЙСК, ЯКІ БУЛИ ВІДПІСЛАНІ ДО ЗДІЯВЛЕНЯ РЕВОЛЮЦІЇ СЕРЕД НАСЕЛЕНЯ.

Ото німецька революційна армія машире тепер на Харків під прапорами з написами:

"Проч з віною і Вільгельмом!"

"Нехай живють большевники!"

В АВСТРО-УГОРЩИНІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

В ПЕРЕДОНІ ВАЖНИХ ПОДІЙ В АВСТРІІ.

Австрійські Німці мають проголосити незалежність німецької Австрії.

ЛОНДОН, 15 жовтня. — Недавна телеграма з Шпїху (Швайцарія) до "Дейлі Ньюс" доносить:

"Вчерашні німецькі часописи приготували публічний опінію до дуже важних подій в Австро-Угорщині.

"Штутгартер Нас Цайтунг" помістив статью під заголовком: "В передоні розпаду Австрії". Тасма часопис доносить, що кождо хвилю треба надіятися, що АВСТРИЙСЬКІ НІМЦІ ПРОГОЛОСЯТЬ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ НІМЕЦЬКОЇ АВСТРІІ.

"Неприродний спокій панує в цілій Чехії".

АВСТРИЙСЬКИЙ ЦІСАР ПРОГОЛОСИВ УТВОРЕННЯ ПОЛДНЕВО-СЛАВЯНСЬКОГО КОРОЛІВСТВА.

ШПІХ (Швайцарія), 14 жовтня. — Вісти доносить, що АВСТРИЙСЬКИЙ ЦІСАР ПРОГОЛОСИВ НАЙБІШЕ В КОТРИМ ПОВДОЛЖАЄ, ЩО КРАЇ ХОРВАТІЯ, СЛАВОНІЯ, БОСНА, ТЕРШЕГОВІНА І ДАЛЬМАТІЯ ЗІСТАЛИ ВИДІЛЕНІ В ОКРЕМЕ КОРОЛІВСТВО АВСТРІІ.

Знова поголоска про уступлення австрійського кабінету.

БАЗІЛІСЬ (Швайцарія), 15. стрийнхтіння, щоб утворити новий кабінет.

Вістка ся не є доси урядово сар Карло прийняв резигнацію потверджена.

У ФІНЛЯНДІІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

П'ятьох соціалістів засуджено на смерть.

П'ятьох провідників фінських соціалістів, Аронен, Гермак, Куула, Лінглія і Нахелінг, засуджено в суботу в Гельсінгфорсі на аршту держави на кару смерті. Прочі обжалувані одержали кару вчинити від двох літ до десмертної в'язниці. Провідника соціалістів, Таннеря, у зв'язнені в суботу після переведеня решан в його домі.

Депутатка, вислана з раменні фінського союму, переїхала вчора через Стокгольм в дорожю до Німеччини, щоб урядом Фінляндії тесноко князя Карла про його вибір на королів Фінляндії.

Поголоска про непорозуміння між Леніном і Троцьким.

Ленін має обжалувати Троцького в в'язниці проти резолюції. В протязі до двох останніх днів не одержало впрот з Москви ніких вісти.

В РОСІІ.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 6, 1917).

ЧЕХО-СЛОВАКИ В РОСІІ В КРИТИЧНОМ ПОЛОЖЕННІ.

120.000 армія большевників загрожує їм головної підстави у ФІНЛЯНДІЇ.

ПЛАДІВІСКО, 6 жовтня. — Головна катедра військ афінляндії одержала просьбу від Чехо-Словакія, які борють ся у східній Росії, о поміч проти большевників.

Чехо-словацкі війська, які борони ся проти большевників в Екстеріургу, Казані, Сімбірську, Самарі і Оренбургу, находять ся в небезпечі. 120.000 большевницьких військ-получиле ся з Німеччини. ФФІ, яка є головною підставою чехо-словацких військ, грозить небезпечою. Втрата сього міста була б тяжким ударом для Чехо-Словакія.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 24 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1918. JOSEPH STEFKIEWICZ, Chief editor. ANDREW BAWKA, Business manager. Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Subscription table with columns for United States (1 year \$3.00, 6 months \$1.75, 3 months \$1.00) and Foreign Countries (1 year \$4.50, 6 months \$2.50, 3 months \$1.25).

Address: 24 GRAND STREET, Jersey City, N. J. Phone 4984.

Всі номери і чотири тижні вилітають на адресу "Свобода". При вказанні замовлення наводити адресу мого-або в.в. Всі ці отримання комунікації в "Свободу" редакція не відповідає.

ЛИШЕ ТРИ ДНИ.

Акція в справі продажі бондів 4-тої Позички Свободи кінчить ся в суботу, значить — остаеть ся всього три дні.

Досі нарід в цілх Зауочен Держав Леджва розібрив ледви повсюди позичку, то є три міліарди (біліони) доларів, а другу потовину мусить розібрати за останних три дні позичкової акції.

За три дні нарід має мусит показати, що він розуміє і вміє оцінити вагу і значіне того страшного кровавого заганя молодих військ людей проти старосвіської королівської і шляхетської неволі, яку терпіють від віків народи Європи.

Та неволі сама від себе не впаде. Треба бити її тяжкими гарматами і молотами.

Гармати розуть в Європі, там, де падають покосами молоді в бою за волю, а тут в Америці гремять молоти, бо готувать набої для тих гармат.

Але і ті гармати стануть і молоти стануть, як нарід не дасть гроша на удержаніє їх в руку.

А як стають гармати і молоти, то лишить ся в Європі неволі народів.

Хто не хоче більше терпіти цієї неволі; хто хоче, аби ті народи вже раз були народами, а не рабами, — нехай позичить американській републіці гроша на скінчені сє війни для зломаня вікової неволі, а утвердженя, свободи і віального права народів.

Пам'ятайте, що ви не даєте гроші, а позичаєте.

Пам'ятайте, що Зауочен Держав найбагатіша держава на світі, найбагатіша банкі на світі.

Пам'ятайте, що всі позички дистантеть ся і процент.

Пам'ятайте, що позичаєте гроші для здобуття свободи до невольним народам.

Українці се повинні тамти перші і списатись найліпше. Вони терпіли найтяжшу неволі і вміють найліпше оцінити волю.

Тому кличемо до України ці ділі американській републіці:

За три дні три, які остаеть ся, то є: четвер, п'ятницю і суботу, закупить найбільше бондів 4-тої Позички Свободи!

МИР І СВОБОДА.

(True translation filed with the Postmaster at Jersey City on October 16, 1918 as required by the Act of October 3, 1917).

Ми вже писали про відповідь президента Вілсона на ноту німецького правителства, в якій воно просило, аби президент Вілсон дав почин до мирових переговорів на підставі мирної програми, яку він проголосив у своїх промовах дня 8. січня, 4. липня і 27. вересня 1918. Президент Вілсон поручив був міністрові заграничних справ поставити німецькому правителству три питання: 1) чи воно приймає мирні услива президента Вілсона (значить, чи не відстає, але в цілости так як вони звучать); 2) чи центральні держави (Німеччина й Австро-Угорщина) годять ся опорожити зняти землі держав, а якими вони у війні; 3) в чім імени німецьке правителство промовляє.

Теперішній німецький міністер заграничних справ, Сольт, поспішає ся іменем німецького правителства дати відповідь і вже в суботу, дня 12. с. м., прислав телеграму відповідь, в якій відповів нібито вдоволяючись на всі три питання. На перше питанє відповів, що німецьке правителство прийняло услива президента Вілсона; на друге відповів, що Німеччина і Австро-Угорщина годять ся опорожити зняті території і піддають гадуку, щодо склякати мішани комісія для сє цілі; на третє питанє відповів Сольт, що німецьке правителство утворене в по-розумно за більшостию парламенту, та що канцлер, принц Макс Баденський, говорить в імени правителства і німецького народу.

Коли розглянути що відповідь, то треба сказати, що німецьке правителство лише на перше питанє відповів доволіючно; на друге питанє воно не відповіло доволіючно, а на третє відповіло ніяк.

У звязу на те президент Вілсон поручив дня 14. с. м. міністрові Ленсінгу дати німецькому правителству відповідь, якої зміст менше-більше ось такий:

«У звязу, що німецьке правителство прийняло вповні мирні услива президента Вілсона, президент заявляє:

1. Опороженіє земель і услива розумно (записана услива) справи, які можна поринити на підставі плану, який можна полати військовій державі правителства Зауочен Держав і альянті. Однак його президент не може заявити, що він не приймає в цілости так як вони звучать в сій справі, яка не наруштить територіальні переваги армії американської і альянті.

2. Правителство Зауочен Держав не згодить ся зняти територію в справі опороженія знятих земель і розумно, коли німецьке правителство не сподієть ся сповнить наслідки, які є проголошені і не признані в імени цивільних народів. А сподієть ся відносно сє до надати їм іменем військових судів, які не вміють вивести військові кораблі, але і менших військових судів, які не вміють вивести з тонуних кораблів, — і ці мілії і сє, так що вони будуть вилітати з Франції, котрі винищують усі надані услива, що не вміють вивести з тонуних кораблів.

3. Коли німецьке правителство заявляло, що прийняло плану мирову програму президента Вілсона, то президент заявляє на отсе услива, яке міститься в його програмі, що:

Знищенє услива в ської самовільної скія, яка може вперше, тільки і на підставі своєї тільки воли нарушити ської мир; або вони у сій тунер годі знити, — бодай обидва і по ліній безневинності.

Скія, яка досі має власть в Німеччині, є адорсе така, як ніхто скія не. Німецький нарід може її знити, але мусить знити перед усіма мирними мировими переговорами, бо ської того услива впаде, що воно є вступною осно-

вою вських переговорів, а сє даятого, що сє справа внутрішня Німеччини, якої не може поринити мікадрона мирової конференції.

Очевидно, що тільки по сповненомго услива німецький нарід може робити далші предложеня правителству Зауочен Держав у справі мирових переговорів.

З відповіди президента Вілсона німецькому правителству воно доводило ся, що у справі опороженія знятих земель військ військ Німеччини й Австро-Угорщини, а далше в справі розумно треба докладишного порозуміння, в якій заберуть голос військ перманент, однак дискусія в справі того порозуміння не може зачатись поки, поки не настане зміна правляв в німецькій державі.

Даятого ся останна точка у відповіди президента Вілсона найважніша. Вона є, так сказати, найдалше і дуча і тому треба її поставити на перше місце. Як аж ся точка буде сповнена, можна буде приступити до дальшої дискусії в справі мирових переговорів.

Що сє значить? Сє значить, що наперед мусить бути усунена в Німеччині самовільна власть прусської династії Гогенцолернів і її підпор, пруської шляхти; потім власть в Німеччині мусить бути віддана народному парламентові і аж тоді, як буде там парламентарне правителство (покидає волею парламенту і одвально перед ним), — правителство Зауочен Держав може згодитись приступити з ним до мирових переговорів і запросити до них правителства альянті.

Досі є в Німеччині народний парламент, виступає загалним голосуванням, але він не має ніякої влади. Всю власть має пруський король, котрий є рідночасно німецьким цсарем (кайзером). Він тепер не потребує зовсім числитись за волею парламенту. Про найважніші справи держав, між иншим про війну або мир, рішає він сам, повдоложивши тільки про себе рішення союзу рад (бууденрат) на тайні засіданя (до сєго союзу ради існують представники, разом 58, пануючі 22 союзних держав Німеччини і три військ мілі, Гамбург, Брема і Любек, однак пруський король має там рішачий голос, бо він має аж 18 представників, з яких 14 вистарає для «охорони конституції, а сам канцлер, іменовані тим пруським королем і німецьким кайзером і одвально тільки перед ним, має пра «вєта», то є спротиву проти якимбузд ухвал, противних волі кайзера.

Отже, коли тепер німецький нарід хоче, аби американська републіка зачала з ним мирові переговори, мусить відібрати самовільну власть пруському королеві а німецькому цсареві і її чужеродній союзній раді, а передати — народному парламентові.

Президент Вілсон в імени американської републіки подає ярмо німецькому народові і його приблизно союзу рад.

Президент Вілсон бачить і знає, що тепер дієть ся в Німеччині. Він знає, що війска Зауочен Держав і альянтіють полки Гінденбургів. Він знає, що через те нарід німецький лишіє жагає, аби відпалитись Гогенцолернам і Гінденбургам за руїну і він хоче його помогти. Президент каже: Ми не хочемо вашої руїни; усуньте тих, що її спричинили, а будете мати мир.

Не лише мир, але і — свободу.

Тепер німецький нарід має здати іспит своєї зрілости. Для нього тепер пора зробити революцію — або спокійно або бурливо.

Німецький парламент може ухвалити, що зносить союзу рад; що нраво рішати про війну і мир переходить на парламент; що правителство одвальноє тільки перед парламентом.

Однак німецький нарід може прийати дальше. Може прогнати Гогенцолернів, а Німеччину проголосити союзуно (федеральною) републікою.

Тоді мир прийде скоро. Мир і свобода.

Самий мир не має вартості, як би він не приніс зі собою і свободи. І даятого то всі народи будуть подвійно щітли і величати президента Вілсона — за мир і за свободу.

АВСТРІЯ РОЗЛІТАЄТЬ СЯ.

У відповіди, яку американській міністер заграничних справ, Роберт Ленсінг, дав Німеччині в імени президента Вілсона, є сказано на кінци, що президент відповів правителству Австро-Угорщини окремо.

Зновяз телеграми в Вашингтоні позанот, що президент Вілсон не відповість Австрії скорше як за який тиждень. Причиною того є сє, що президент сподієть ся на розвиток подій в Австро-Угорщині, а особливо сподієть ся, що його відповідь Німеччині не прискорить сєй розвиток подій.

Дія нас цікаве і важне, що станеть ся в Австро-Угорщині в найближчий час.

Відповідь Німеччині може мати на австрійській урядові крути такий вплив, що вони переконають ся, що як прийшла черга на Німеччину, щоби зломкуватизуватись, то й Австро-Угорщина мусить також стати демократичною державою.

Слід пригадати, що в 14 усливах мира президента Вілсона, проголошених в конгресі у Вашингтоні, дня 8. січня с. р., — 10-те услива звучит так:

«На сє Австро-Угорщині, який місь серед держав повинно бути береме і запевненє, мають дістати як найсвобіднійшу нагоду самоуправного розвитку.

«Сє услива прийняло правителство Австро-Угорщини і тепер певно ськоме толкувати його по своему та розвинувати так, щоби дати поодиноким народам Австрії і Угорщини своєю роду автономію.

Однак чи'єс те не буде заіпнот? Чи тепер народи Австро-Угорщини самі вже не візьмуть собі довго викиданюї свободи?

Телеграми доносять, що Угорщина хоче відлітнитись від Австрії. Але сє те є Угорщина? Угорщина — сє кілька народів, котрі не хотять бути разом. Мадяри хотять відлітнитись від Австрії, але Румуні, Сербі, Хорвати, Словачки і Українці хочуть відлітнитись від Мадярів.

Зновяз з відступною Австрії також не конець. Цеки вже зачали бунт проти неї та проголосили самостійність. Німці ратують ся, протоложуючи самостійність німецьких земель в Австрії; Словачки і Сербі хотять злучи з своїми братами; Польня з Кравчинськи, після програми президента Вілсона, мають дістати відлітнитись від Польщі; Румуні з полудневої Буковини хотять, разом з своїми братами з Угорщини, прилучитись до Румуні, а Українці з Галичини і північної Буковини, разом з своїми братами з північної Угорщини, хотять злучитись зі своєю вітчизною — українською републікою.

Сє розлад може приніс скорше ніж реформи уряду австрійського і угорського, а тоді Австрія і Габсбургів, своєю роду вже скінчили. Доло свою народи самі будуть рішати.

Революція в Австро-Угорщині може винти з середини, з буття народів, але може навіть прийти також зі сходу — з С. С.

країни. Телеграми з України доносять, що там німецькі війска зачинають бутуватись проти свого уряду і самі даяють почин до нової революції проти німецької австрійської неволі на чині до революції в Австрії могла би зачатись зі сходу, з нашого краю, з Галичини.

Як події розвинуть ся в найближших днях, годі ще німці предвидити; годі також сказати, що станеть ся з німщиною Австрії і Угорщини; як народи тих держав zorganizують ся.

Однак одна річ виглядає на шклом певну, а сє та, що Кравчинська (західна Галичина) піде під Польщу, а східна Галичина і Буковина, які тоді будуть віддані від Австрії, будуть ще мусит звести тяжку і завзяту боротьбу проти Польщі, аки злучить ся з великою Україною.

Не журись бо, що Польща легко зречець ся своїх диких претензій до Галичини, Буковини і Холмщини.

Сє буде боротьба незвичайно завзята і український нарід мусить бути вже тепер до неї готовий, аби її виграти.

ДЕЯКІ УВАГИ І ЗАМІТКИ ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОЧУТЬ БУТИ БЕСІДНИКАМИ.

В старім краю наш чоловік не має нагоди ні потреби виступати з публіцистичним бесідом. Допера не дуже дає, коли зачав ся політичний український рух, коли зачали ся віча, ідіди і т. п., було вже більше народу і демократичного почути гриньки лишіє бесідниками. Та всько сє було допера початки і не було багато часу до тих бесід пильніший пригнати ся.

Тож же інші відносини. Чоловіком, котрий годі вийду з руку, а може і червоный проповідник не чужо бово, бо не було як до церкви що нещаді ходити, приходити ся тут инді говорити перед громадою коли вже дай коротку. Виберуть його председателем в зборах, виберуть трестіом до школи чи при иншій нагоді, отже треба щось говорити.

В старім краю і серед селян були добрі бесідники, що виступали з бесідами на вічах і заохопляли зібраних. Між такими бували навіть неписьменні. Деякі з тугишних наших людей є людьми з природи одобреними бесідницькими способностями.

Конечність виробляє і тут серед наших людей, коли ще не великих бесідників, то бодай таких, що вловляють конечні громадські потреби з того боку до жоксь міри.

Однак багато людей, що мусять або беруть ся говорити, не мають практичного розуміння протид бесідом.

Добі бесідництва, як до вського ремесла, сє робити треба приготувати ся. Хто багато пишеть чите, хто всім широм інтересує ся, хто з людьми багато про всьчому говорить, в того вже є і більше матеріяли до говоренія і більше відваги тоді, коли виступити перед громадою.

Конечним також чуті добрих бесідників і пильно уважати на способи їх бесід — як приступають до бесід, як головную думку розвивають, як і закінчують бесід. Далше — склякеть бесідний рух, вираз ідіди і погляд очей. Чоловік говорить не тільки устами, але й очима, і руками, і цілим своїм тілом. Найменший рух при кожнім вадим писак своїм окреме значіне. Однак кожний рух мусить бути природним, непересяданим. Вські скляки, викрутаси і т. п. не приличні сє певно до вартості бесід.

Далше треба би пам'ятати ось що:

1. Виступати з початку до бесід не перед великою громадою, але вчи ся в тісній товариській кружку висловляти ся ясно і річевот. Тут вже можна здобути до певної міри вправу в бесіді і в думанні, а також здобудеть ся відвагу.

2. Ніколи не виступати до бесід, коли не маєш чогось важнішого сказати.

3. Коли скажеш, що має сказати, ськоє сказав. Нехай буде коротко, коли добре.

4. Не повторий одного по кілька разів.

5. Думай ясно, кожду думку злож так, щоби була повною, всім зрозумілою і можливою корисною.

6. Говори повільно, особливо з початку, кожде слово вимовляй голосно, виразно, стій природно і поважно.

7. Задержи спокій і холодокровність навіть тоді, коли б твоє бесідом перенесли й острижи, ворожимі словами. Двох річній не можна стратити підчас бесід — рівноваги і природної мудрки.

8. Говори стощи. Найліпша бесідом вилитошена сидиши, виглядає без життя.

9. Читана бесідом також робить мале вражінє. Читати потрафити усликий. Однак до добре мати позначені на папері окремі точки, з яких бесідом має складати ся.

10. Добре обдумай, про що і про яку справу маєш говорити і що про неї хочеш говорити. Коли бесідом має бути довша, то не зашкідати написати її на папері, о склякеть мати і втердіти її на пам'ять.

11. Говори шире, як можеш. Брехню відно до очей; односторонність мити від першого слова, який'вона значить ся. Очі'брунувти будуть мутні і часто ковануть ся від стрічи з очима слухачів. Очі ширих людей будуть отверті, ясні, провидні. Через очі говорить душа.

12. Обминівай зайки і призначє, не падай, не дражни услимо нікого. Говори про саму справу, говори річевот, без натаганя, без перекучувань дійсності. Пам'ятай також, що задовга бесідом навчають ся, хоч би й не зла.

BUY LIBERTY BONDS!

Свобідні люди свободно думають; купувот бонди і лядство з неволі звизвольот.

Гроші і закупленні бонди Свободи ідуть на поживу для жоквірів.

Вибирайте: або американський волю, або пруськаку сьволю.

Хто не купитє бонду Свободи, той не спекать ся біди.

BUY LIBERTY BONDS!

Сє зворуше сєрце кождого, хто живе в американській републіці.

Кого не зворушило, як читав про американського жоквіра, котрий провадив раненого товариша і пробивав собі дорозу разом з малим відділом Америанців через ліній німецьку до американських заковіт?

Сє тільки одно героїське діло серед мнотих подій кождого дня, на які залгав вже дивить ся ян на звичайній річ. Сє показав, який є дух у наших жоквірів. Сє наші сини і брата. Чи такий дух є також у нас?

Ми маємо нагоду показати дома свої патріотизм иншимі вартісними ділами. Ми можемо боротись і ми МУСИМО боротись. І мусимо ВИГРАТИ, без огляду на те, які тягні можуть бути наші ятгари.

Ми мусимо боротись проти Гувлі. Ми не можемо жити спокійно ян бувало. Ми не можемо далше вїдавати гроші, як нам подобеть ся. Ми мусимо піднести нові прапори — прапори воєнні і державні при них льяльню.

МИ МУСИМО КУПУВАТИ БОНДИВ СТИЛЬНИ, СКІЛЬНИ ЛИШЕ МОЖЕМО.

